

Ochrona własności intelektualnej

– Prawo autorskie, definicja utworu

Marek Gozdera

Czym jest prawo autorskie?

Prawo autorskie stanowi część praw własności intelektualnej i oznacza w węższym znaczeniu zbiór przepisów wydanych z myślą o ochronie interesów twórców oraz stosunków prawnych związanych z tworzeniem utworów, korzystaniem z nich i ich ochroną.

Statut Królowej Anny (1710)

- ▶ Za pierwszą ustawę autorską tradycyjnie uważany jest angielski Statute of Anne.
- ▶ Ustawa zapewniała autorom wyłączne i zbywalne prawo do druku ich książek i uniemożliwiała import książek zawierających chronione utwory.
- ▶ Okres ochrony wynosił w zasadzie 14 lat od chwili publikacji, przy czym, gdy autor żył w ostatnim roku tego okresu, ochrona ulegała przedłużeniu o kolejne 14 lat.
- ▶ Warunkiem ochrony była rejestracja utworu i depozyt 9 egzemplarzy w bibliotekach publicznych.

(261)

Anno Octavo

Annæ Reginae.

An Act for the Encouragement of Learning, by Vesting the Copies of Printed Books in the Authors or Purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned.

Whereas Printers, Booksellers, and other Persons have of late frequently taken the Liberty of Printing, Reprinting, and Publishing, or causing to be Printed, Reprinted, and Published Books, and other Writings, without the Consent of the Authors or Proprietors of such Books and Writings, to their very great Detriment, and too often to the Ruin of them and their Families: For Preventing therefore such Practices for the future, and for the Encouragement of Learned Men to Compose and Write useful Books: May it please Your Majesty, that it may be Enacted, and be it Enacted by the Queens most Excellent Majesty, by and with the Advice and Consent of the Lords Spiritual and Temporal, and Commons in this present Parliament Assembled, and by the Authority of the same, That from and after the Tenth Day of April, One thousand seven hundred and ten, the Author of any Book or Books already Printed, who hath not Transferred to any other the Copy or Copies of such Book or Books, Share or Shares thereof, or the Bookseller or Booksellers, Printer or Printers, or other Person or Persons, who hath or have Purchased or Acquired the Copy or Copies of any Book or Books, in order to Print or Reprint the same, shall have the sole Right and Liberty of Printing such Book and Books for the Term of One and twenty Years, to Commence from the said Tenth Day of April, and no longer; and that the Author of any Book or Books already Composed and not Printed and Published, or that shall hereafter be Composed, and his Assignee, or Assigns, shall have the sole Liberty of Printing and Reprinting such Book and Books for the Term of Four-

6 T t t 2 teen

Podstawowe źródła prawa

- ▶ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (także: art. 54, 64, 73 Konstytucji RP)
- ▶ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i dyrektywy wspólnotowe wraz z orzecznictwem sądów.
- ▶ Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych (9 września 1886 r.)
 - ▶ Sygnatariuszami konwencji jest 181 państw.
 - ▶ Polska ratyfikowała konwencję w 1934 r.

Konwencja berneńska oparta jest na dwóch podstawowych zasadach:

- ▶ Zasada minimum ochrony,
- ▶ Zasada asymilacji (równego traktowania)

Ochrona w prawie autorskim przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

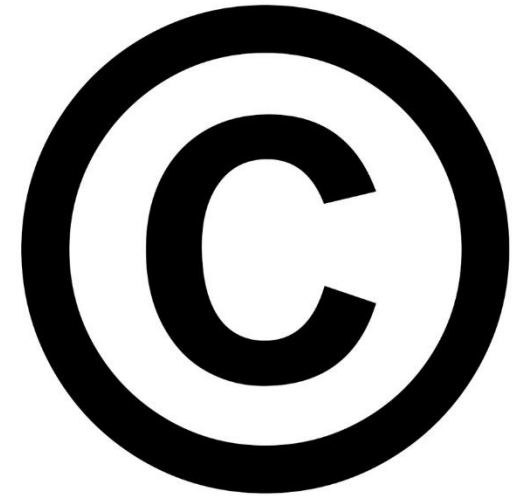

Utwór

- ▶ Przedmiotem prawa autorskiego jest utwór.

Definicja utworu (art. 1 ust. o pr. aut.)

- ▶ *Jest to każdy przejaw działalności twórczej*
- ▶ *o indywidualnym charakterze*
- ▶ *ustalony w jakiegokolwiek postaci*
- *niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.*

**Utwór podlega ochronie tylko w tym zakresie,
w jakim spełnia on łącznie trzy przesłanki.**

Utwór – każdy przejaw działalności twórczej

▶ Chronimy utwór jako dobro niematerialne

- ▶ Przedmiotem odrębnego prawa jest rzecz materialna (nośnik, egzemplarz), na której utrwalono utwór. Nośnikiem może być np. książka, papier, wydruk, kamień, drewno, płótno, płyta CD, twardy dysk, etc.)

▶ Otwarty katalog utworów (art. 1 ust. 2)

Utworami są m.in. dzieła:

- ▶ wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
 - ▶ plastyczne; fotograficzne;
 - ▶ wzornictwa przemysłowego;
 - ▶ architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
 - ▶ muzyczne i słowno-muzyczne;
 - ▶ sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
 - ▶ audiowizualne (w tym filmowe).
-

Utwór to każdy przejaw działalności twórczej...

- ▶ Jest to tzw. przesłanka oryginalności utworu. Utwór musi mieć zatem charakter **subiektywnie** nowy.
- ▶ Nie da się generalnie wyznaczyć minimum indywidualności, które stanowiłoby wartość progową dla uzyskania ochrony w prawie autorskim i pozwalałoby w sposób dostatecznie bezpieczny rozróżniać wytwory intelektualne zdadne i niezdatne do ochrony.
- ▶ **Twórczość równoległa**
- ▶ **Kleine Münze** (drobne monety) - Koncepcja ukształtowana w orzecznictwie sądów niemieckich w latach 20' XX w. która mówi o tym, że dla skorzystania z autorskoprawnej ochrony wystarcza nawet niewielki wkład pracy twórczej, nawet najdrobniejszy stopień oryginalności czy indywidualności.
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=aCVfJgTV39c>
- ▶ W każdym przypadku budzącym wątpliwości, zachodzi konieczność odwołania się do oceny sądu.

... o indywidualnym charakterze ... (cz. 1)

- ▶ Przesłanka zapewniająca **niepowtarzalność formy**, ujęcia tematu i sposobu jego wyrażenia,
- ▶ W dawnym orzecznictwie oznaczało to, że utwór powinien zawierać w sobie tzw. piętno osobiste autora.
- ▶ Prawo autorskie chroni formę (sposób wyrażenia) utworu, natomiast jego treść podlega ochronie łącznie z formą.
- ▶ **Prawo autorskie nie chroni pomysłów**, lecz sposób ich wyrażenia.

... o indywidualnym charakterze ... (cz. 2)

▶ **Nie są chronione:**

- ▶ odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne,
- ▶ akty normatywne lub ich urzędowe projekty, urzędowe dokumenty (orzeczenia sądów, decyzje administracyjne, obwieszczenia etc.), materiały, znaki i symbole
- ▶ proste informacje prasowe (wiadomości bieżące, notowania giełdowe, kursy walut, repertuar kin, prognozy pogody etc.),
- ▶ pomysły i tematy badawcze oraz teorie i fakty naukowe,
- ▶ znane powszechnie od dawna formy plastyczne, przestrzenne lub muzyczne,
- ▶ elementy utworów pozbawione charakteru twórczego np. typowe tabele i rysunki
- ▶ książki adresowe, telefoniczne, kucharskie, formularze, tabele, spisy, zestawienia programów telewizyjnych i radiowych, instrukcje obsługi, rozkłady jazdy.

Marek Horczyczak

- „Nie czas na bikini jeszcze, gdy przed nami śnieg i deszcze”,
- „Na jeziorze Titicaca Peruwiańczyk złapał ptaka”,
- „Gdy synoptyk się pomyli – deszcz Cię zmoczy w każdej chwili”,
- „Żubrom ostry mróz nie szkodzi – bo żubr w grubym futrze chodzi”.
- John Cage – 4’33”
<https://www.youtube.com/watch?v=JTEFKFiXSx4>

**CO DWA KAPSLE,
TO NIĘ JEDEN**

**PROMOCJA TRWA
OD 01.04 DO 30.06.**

**ZBIERAJ KAPSLE I ZAWŁECZKI Z PROMOCYJNYCH
OPAKOWAŃ, A BYĆ MOŻE TO WŁAŚNIE TOBIE WPADNIE
2000 ZŁOTY NA WIĘKSZE GŁUPOTY**

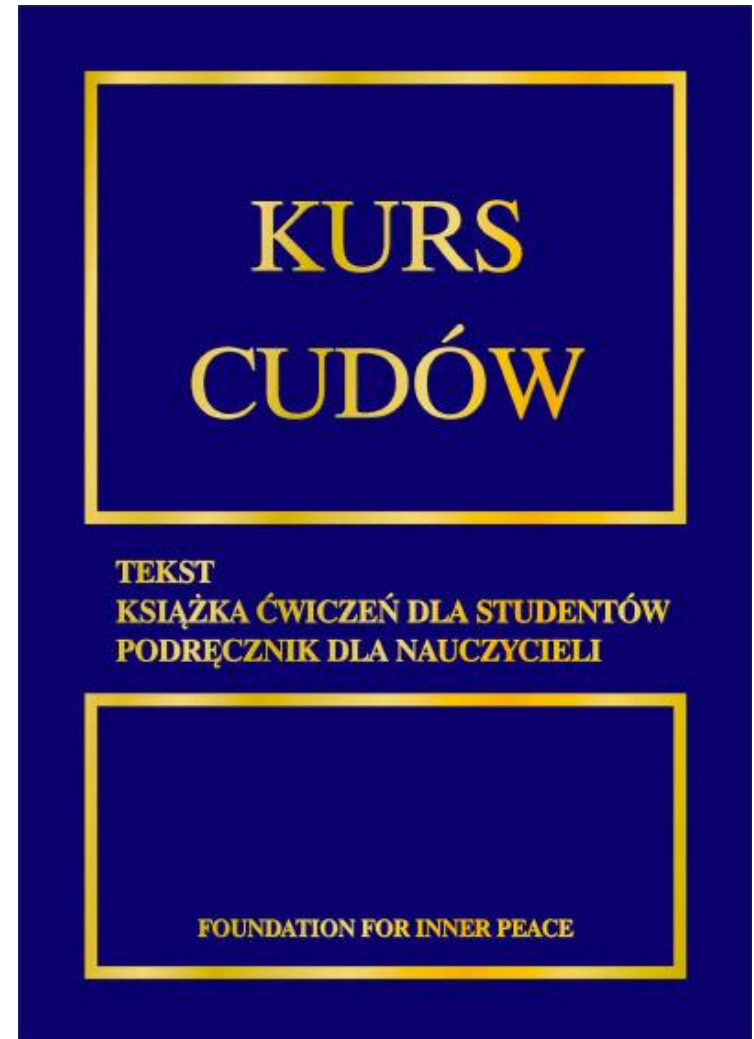
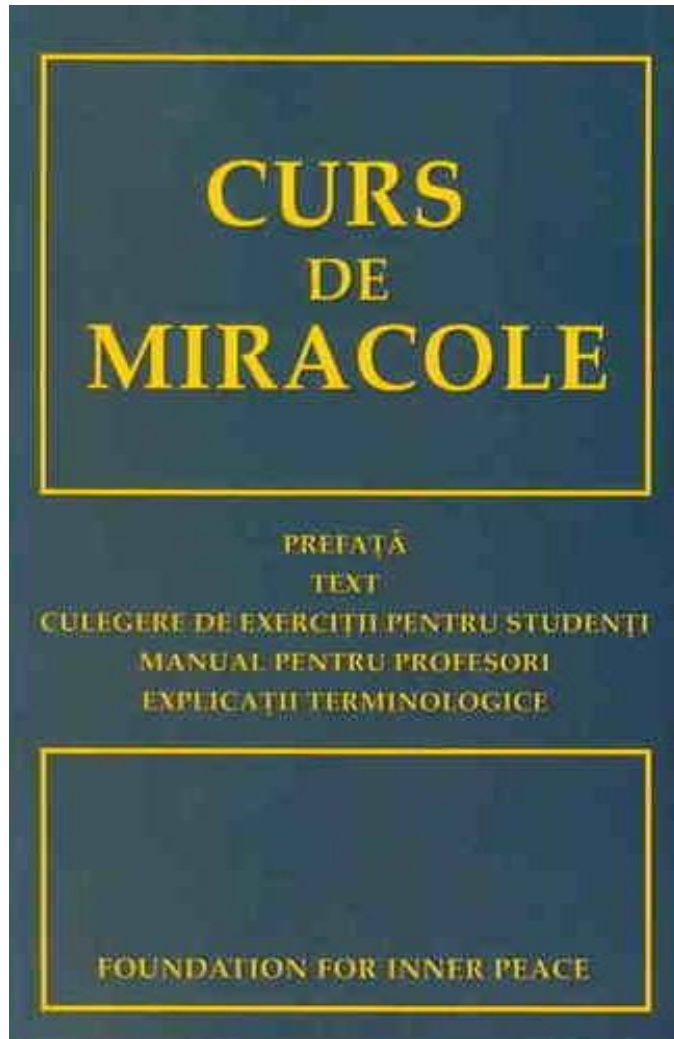
A promotional advertisement for Desperado 2000 beer. The background is a vibrant yellow. In the center, a black, brush-stroke-like banner contains the text 'CO DWA KAPSLE, TO NIĘ JEDEN' in large, bold, yellow letters. Below this, in smaller white letters, it says 'PROMOCJA TRWA OD 01.04 DO 30.06.' At the bottom, another black banner with yellow text reads 'ZBIERAJ KAPSLE I ZAWŁECZKI Z PROMOCYJNYCH OPAKOWAŃ, A BYĆ MOŻE TO WŁAŚNIE TOBIE WPADNIE 2000 ZŁOTY NA WIĘKSZE GŁUPOTY'. To the right of the text, a bottle of Desperado 2000 beer is shown, with several 100 Polish Złoty banknotes falling around it, suggesting a prize or reward.

... o indywidualnym charakterze ... (cz. 3)

... o indywidualnym charakterze ... (cz. 4)

... o indywidualnym charakterze ... (cz. 5)

- ▶ „Baśka miała fajny biust” ; „Baśka nie miała fajnego biustu”
- ▶ „Ciemność, widzę ciemność”
- ▶ „Kobieta pracująca” i inne...

*Efekt twórczości (np. tytuł, fragment scenariusza czy wyreżyserowana wypowiedź aktora) zredukowany do krótkiej figury retorycznej jest na tyle ogólny, że posiada wartość **idei**.*

Jako taki, o walorze abstrakcyjnym i ogólnym nie stanowi przedmiotu prawa autorskiego, gdyż traci cechę oryginalności.

... ustalony w jakiegokolwiek postaci

- ▶ Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.
- ▶ Utrwalony?
 - ▶ Do utrwalenia utworu dochodzi gdy zostaje mu nadana postać materialna, która umożliwia zapoznanie się z utworem dowolnej liczbie osób w dowolnym czasie np. nagranie na DVD. Utrwalenie następuje zatem wówczas, gdy sporządzony zostaje pierwszy nośnik materialny, na którym utwór może zostać wprowadzony do obrotu.
- ▶ Zwielokrotniony?
 - ▶ Sporządzenie kolejnych egzemplarzy utworu na podstawie tego nośnika jest zwielokrotnieniem utworu. Jeżeli więc utwór zostaje udostępniony szerszej publiczności bez materialnego nośnika, nie można mówić o jego zwielokrotnieniu ani opublikowaniu.

... ustalony w jakiegokolwiek postaci

▶ Opublikowany?

- ▶ Utworem opublikowanym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie.

▶ Rozpowszechniony?

- ▶ Utwór udostępniony publicznie za zezwoleniem twórcy jest utworem rozpowszechnionym, nawet jeśli nie został on zwielokrotniony.
Np. wykonany publicznie utwór muzyczny, dla którego nie powstały egzemplarze z zapisem nutowym.

Ustalenie oznacza takie uzewnętrznienie utworu, które umożliwia jego percepcję innym osobom.

Ogród zamkowy w Pieskowej Skale

- ▶ Czy jest to ustalony utwór?

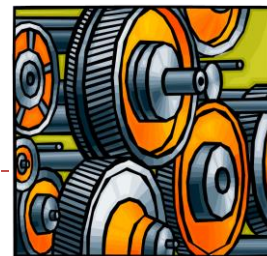

Czynniki niemające znaczenia przy kwalifikacji danego wytworu intelektualnego jako utworu:

- ▶ wartość dzieła,
- ▶ przeznaczenie dzieła,
- ▶ nakład pracy, kosztów konieczny do powstania dzieła,
- ▶ osoba twórcy (wiek, poczytalność, kwalifikacje, pozycja w środowisku),
- ▶ sposób wyrażenia.

Twórczość autorska a techniczna

„Cechą pracy o charakterze technicznym jest przewidywalność i powtarzalność osiągniętego rezultatu. Tymczasem proces tworzenia utworu, w przeciwieństwie do pracy technicznej, charakteryzuje się tym, że rezultat podejmowanego działania stanowi projekcję wyobraźni osoby, od której pochodzi, zmierzając do wypełniania tych elementów wykonywanego zadania, które nie są jedynie zastosowania określonej wiedzy, sprawności, surowców, urządzeń bądź technologii.

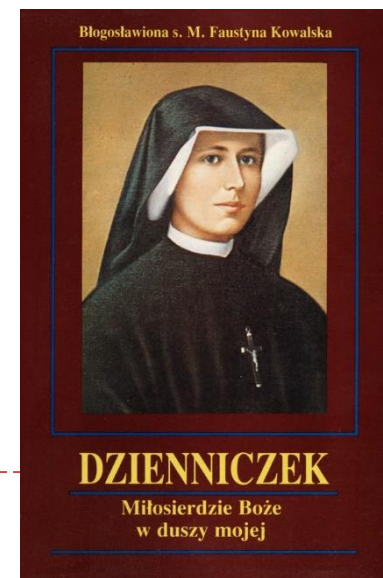
Orzeczenie Sąd Najwyższego z 2006 r. (I CK 281/2005)

Czas ochrony

- ▶ Autorskie prawa osobiste trwają bezterminowo
- ▶ Autorskie prawa majątkowe wygasają z upływem 70 lat
 - ▶ od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich – od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
 - ▶ w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany – od daty pierwszego rozpowszechnienia;
 - ▶ Odmienne zasady dla utworów pracowniczych i naukowych.

Podsumowanie

- ▶ Utwór to każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze ustalony w jakiejkolwiek postaci;
 - ▶ Sama treść utworu nie podlega ochronie prawem autorskim, a tylko łącznie z formą, w jakiej została wyrażona;
 - ▶ Prawo własności intelektualnej (w tym autorskie) nie chroni pomysłów, lecz sposób ich wyrażenia;
 - ▶ Nie można utożsamiać utworu, jako dobra niematerialnego z przedmiotem materialnym (nośnikiem), na którym to dobro niematerialne jest utrwalone np. egzemplarzem książki, płótnem etc;
 - ▶ Z ochrony prawem autorskim korzysta zarówno utwór dokończony jak i niedokończony, całe utwory albo ich części, również ich szkice, projekty, plany, wersje wstępne – o ile tylko spełniają same w sobie przesłanki utworu, o których była mowa wyżej.
 - ▶ https://www.youtube.com/watch?v=JIQgsWXU2_8
-

cdn.